

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eräiden naisjärjestöjen valtionavusta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräiden naisjärjestöjen valtionavusta. Ehdotuksessa laissa mainittujen sukupuolten välistä tasa-arvoa ja yhteiskunnallista vaikuttamista edistävien naisjärjestöjen toimintaa varten otettaisiin vuosittain valtion talousarvioon määräraha. Valtionapuviranomaisena olisi opetusministeriö. Valtionavustuksiin sovellettaisiin muutoin valtionavustuslain säännöksiä.

Asian vireillepano on tapahtunut eduskunnan 100-vuotisjuhlatoimikunnan toimesta.

Tähän juhlatoimikuntaan kuuluvat puhemiehen ja varapuhemiesten lisäksi kaikkien eduskuntaryhmien puheenjohtajat. Esityksen eduskuntakäsittelyn aikataulu on suunniteltu siten, että lakiehdotus voidaan hyväksyä eduskunnan 100-vuotisjuhlallisuuksiin kuuluvassa juhlaistunnossa 23 päivänä toukokuuta 2007.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

Suomalaisen naisjärjestökentän, jonka tehtävänä on sukupuolten välisen tasa-arvon ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen edistäminen, keskeisen osan muodostavat Naisjärjestöjen Keskusliitto–Kvinnorganisationernas Centralförbund r.y., jäljempänä Naisjärjestöjen Keskusliitto, ja Naisjärjestöt yhteistyössä–Kvinnorganisationer i Samarbete NYTKIS ry, jäljempänä NYTKIS.

Naisjärjestöjen Keskusliitto toimii naisjärjestöjen valtakunnallisena yhdyssiteenä ja International Council of Womenin jäsenliittona Suomessa. Naisjärjestöjen Keskusliiton tarkoituksena on ihmisoikeuksien, erityisesti naisen huomioon yhteiskunnan, perheen ja yksilön etu. Päämääränä on valtavirtaistaa tasa-arvo yhteiskunnan rakenteisiin ja saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo niin työ- kuin perhe-elämässä. Yhdistys harjoittaa julkaisuja tiedotustoimintaa sekä luento- ja kurssi-toimintaa ja on yhteistyössä mainitun International Council of Womenin ja muiden vastaavien järjestöjen kanssa. Lisäksi yhdistyksellä on muun muassa projekteja lähialueilla. Naisjärjestöjen Keskusliitolla on jäseninä sekä valtakunnallisia että muita rekisteröityjä yhdistyksiä. Vuonna 2006 jäsenjärjestöjen määrä oli yhteensä 62 ja näissä oli yhteensä noin 500 000 henkilöjäsentä.

NYTKIS toimii jäsenjärjestöjensä yhteistyöelimenä kansallisissa ja kansainvälisissä asioissa, seuraa tasa-arvoon liittyviä kansainvälisten velvoitteiden toteuttamista lainsäädännössä, politiikassa ja käytännössä sekä edistää naisten yhteiskunnallista asemaa ja tasa-arvoa. Yhdistys työskentelee sukupuol-

ten välisen tasa-arvon toteuttamiseksi, maailmanrauhan ylläpitämiseksi ja maailmanlaajuisen yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden toteuttamiseksi. Toiminnan tarkoituksena on myös lisätä naisten tietoisuutta kansainvälisistä asioista muun muassa Pohjoismaihin, Baltian maihin, Euroopan unioniin ja Yhdistyneisiin Kansakuntiin liittyvistä sopimuksista, toimenpiteistä ja kokouksista. NYTKIS on eurooppalaisen naisjärjestöjen kattojärjestön European Women's Lobby (EWL) jäsen NYTKIS harjoittaa tarkoitukseensa liittyvää julkaisutoimintaa ja tiedon välittämistä sekä järjestää opinto-, valmennus- ja koulutustoimintaa. NYTKIS tukee naisjärjestöjen, naistutkimuksen, tasa-arvopolitiikan ja valtion hallinnon välistä yhteistyötä ja toimii naisten yhteiskunnallisen osallistumisen ja kansalais-toiminnan lisäämiseksi. Yhdistyksen jäseninä ovat kahdeksan eduskunnassa edustettuna olevan puolueen rekisteröityä naisjärjestöä sekä kolme poliittisesti sitoutumatonta naisjärjestöä: Naisjärjestöjen Keskusliitto, Suomen Naistutkimuksen Seura ry ja Unioni, Naisasialiitto Suomessa ry.

Naisjärjestöjen Keskusliitto ja NYTKIS saavat valtionavustusta valtion talousarvion momentilta 29.30.53 (Valtionavustus järjestöille). Mainitun momentin määrärahat ovat harkinnanvaraisia valtionavustuksia ja ne on osoitettu sellaisille sivistys- ja neuvontajärjestöille, joiden rahoitus ei perustu lainsäädäntöön. Mainittujen naisjärjestöjen valtionavustukset on määrätty valtion talousarvion mainitun momentin selvitysosaan sisältyvässä käyttösuunnitelmassa. Kyseessä olevien valtionavustusten määrän kehitys on ollut seuraava:

	1999	2001	2007
Naisjärjestöjen Keskusliitto ry (naisjärjestöille, -organisaatioille ja -projekteille)	67 000	109 000	109 000
Naisjärjestöt yhteistyössä NYTKIS ry	25 000	84 000	84 000

Valtionavustukset myönnetään yleisavustuksina toimintaan. Naisjärjestöjen valtionavustuksien myöntämiseen ja avustuksen ehtoihin sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001). Valtionavustuslain mukaan valtionavustus ei saa ilman painavia perusteita kattaa toiminnasta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyttä määrää. Naisjärjestöjen Keskusliiton ja NYTKIKSEN valtionavustuksissa on noudatettu kuten opetusministeriön edellä mainitulta valton talousarvion momentilta myönnettyissä vastaavissa valtionavustuspäätöksissä pääsääntöisesti 20 prosentin omavastuuosuutta. Eräissä tilanteissa vastuuosuudesta on käytännössä jouduttu poikkeamaan.

Tähän saakka edellä mainittujen naisjärjestöjen avustaminen on ollut yksinomaan vuotuisten talousarviopäätösten varassa. Aloite mainittujen sukupuolten välistä tasa-arvoa edistävien naisjärjestöjen toiminnan rahoituksen vakinaistamisesta lailla on tullut eduskunnasta. Avustusjärjestelmän vakinaistaminen on ollut esillä eri yhteyksissä myös aiemmin. Asiasta on muun muassa annettu vastaus kansanedustaja Nylanderin/r ym. kirjalliseen kysymykseen KK 329/2004 vp ja toimitettu selvitys valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle vuonna 2004.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Valtionavustusjärjestelmän vakiinnuttamisella on mahdollista turvata rahoituksen ja samalla järjestöjen toiminnan jatkuvuus nykyistä paremmin. Tämän vuoksi asiasta tulisi säätää erillinen laki, jolla luodaan oikeudelliset perusteet laissa mainittujen naisjärjestöjen valtionavustuksille. Vuosittainen avustuksen taso riippuisi kuitenkin edelleen valtion talousarviossa tarkoitukseen myönnettävästä määrärahasta. Lakiin sisällytettäisiin säännös, jonka mukaan valtionavustuksiin sovellettaisiin valtionavustuslain säännöksiä. Tarkoitus on, että järjestöillä tulisi myös edelleen säilymään omavastuuosuus, jonka suu-

ruudesta päätettäisiin edelleen valtionavustuslain mukaisesti valtionavustuspäätöksessä.

3 Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole mainittavia valtiontaloudellisia vaikutuksia. Mainitut järjestöt ovat saaneet vuodesta 1991 lukien harkinnanvaraista valtionavustusta toimintaansa. Vuodesta 2001 lähtien avustusten määrä on ollut yhteensä 193 000 euroa. Esityksen vaikutukset otetaan huomioon vuoden 2008 talousarvioesityksen valmistelussa.

Sukupuolten välistä tasa-arvoa keskeisesti edistävien naisjärjestöjen rahoituksen vakiinnuttaminen luo järjestöjen toiminnan pitkäjänteiselle suunnittelulle nykyistä pysyvämman pohjan. Toiminnan jatkuvuuden turvaamisen voidaan katsoa välillisesti edistävän sukupuolten välisen tasa-arvon ja yhteiskunnallisten osallistumismahdollisuuksien toteuttamista.

4 Valmistelu

Aloite esityksessä tarkoitettujen järjestöjen valtionavustustoiminnan vakinaistamisesta lailla on tehty eduskunnan 100-vuotisjuhla-toimikunnassa. Eduskunnan puhemiehen pääministerille 24 päivänä elokuuta 2005 lähettämän kirjelmän mukaan eduskunnan satavuotisjuhlakaudella 23 päivänä toukokuuta 2007 pidettävässä toisessa juhlaistunnossa on tarkoitus tehdä päätös sukupuolten tasa-arvoa edistävien naisjärjestöjen toiminnan vakinaistamisesta lailla.

Esitys on valmisteltu opetusministeriössä. Esityksestä on kuultu Naisjärjestöjen Keskusliittoa, NYTKISTÄ, valtiovarainministeriötä ja sosiaali- ja terveysministeriötä. Esitetyt kannanotot olivat pääsääntöisesti myönteisiä. Kommentit liittyivät lähinnä perustelujen teknisluonteisiin täsmennyksiin, jotka on otettu esityksessä huomioon. NYTKIS toi esille lisäksi tarpeen esitystä kokonaisvaltaisemmasta uudistuksesta, jossa esimerkiksi projektiavustuksin olisi mahdollista tukea myös muita kuin esityksessä tarkoitettuja tasa-arvoa edistäviä naisjärjestöjä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin yleisellä tasolla perusteista sekä menettelystä, joita noudatetaan myönnettäessä valtionavustusta eräille sukupuolten välistä tasa-arvoa ja yhteiskunnallista vaikuttamista edistävälle valtakunnallisille naisjärjestöille.

Pykälän 2 momentissa yksilöitäisiin järjestöt, jotka kuuluvat lain piiriin. Naisjärjestöjen Keskusliitto ja NYTKIS ovat valtakunnallisia keskusjärjestöjä, joiden toiminnan tarkoituksena on sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen ja yhteiskunnallisen päätöksenteon edistäminen.

2 §. Avustettava toiminta. Avustus olisi kuten nykyisin luonteeltaan yleinen toiminta-avustus. Avustus olisi lakisääteinen, mutta vuosittainen avustuksen taso riippuisi valtion talousarviossa tarkoitukseen myönnettävästä määrärahadista.

3 §. Valtionapuviranomainen. Valtionapuviranomaisena olisi opetusministeriö.

4 §. Valtionavustuksen myöntämisen edellytykset ja määräytyminen. Valtionavustus tulee käyttää järjestöjen sukupuolten välistä tasa-arvoa ja yhteiskunnallista vaikuttamista edistävään toimintaan. Valtionavustuksen myöntämisen kriteereitä olisivat toiminnan laatu, laajuus, taloudellisuus ja tuloksellisuus. Kriteerit ohjaavat paitsi päätöksentekoa myös valtionapuviranomaisen avustuksen

käytön tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta koskevaa seurantaa. Asianomaisten naisjärjestöjen kanssa kehitetään edellä mainittuja seikkoja tarkemmin kuvaavat tunnusluvut.

5 §. Valtionavustuslain soveltaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että Naisjärjestöjen Keskusliiton ja NYTKIKSEN valtionavustuksiin sovellettaisiin muutoin valtionavustuslain säännöksiä. Sovellettaviksi tulisivat valtionavustuksen myöntämistä ja maksatusta (3 luku), käyttöä ja valvontaa (4 luku), palauttamista ja takaisinperintää (5 luku), tietojensaantia ja tietojen luovuttamista (6 luku) koskevat säännökset samoin kuin lain 7 luvun säännökset, jotka koskevat tiedoksiantoa, muutoksenhakua, täytäntöönpanoa, vaikutusten arviointia ja valtionapuviranomaisen tarkempia ohjeita.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 2008 alusta.

Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

eräiden naisjärjestöjen valtionavusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään perusteista ja menettelystä, joita noudatetaan myönnettäessä valtionavustusta eräille sukupuolten välistä tasa-arvoa ja yhteiskunnallista vaikuttamista edistäville valtakunnallisille naisjärjestöille.

Naisjärjestöillä tarkoitetaan tässä laissa Naisjärjestöjen Keskusliitto–Kvinnoorganisationernas Centralförbund r.y:tä ja Naisjärjestöt yhteistyössä–Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry:tä.

2 §

Avustettava toiminta

Valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen naisjärjestöjen toiminnan tukemiseen.

3 §

Valtionapuviranomainen

Valtionapuviranomainen tässä laissa tarkoitetuissa valtionavustuksissa on opetusministeriö.

4 §

Valtionavustuksen myöntämisen edellytykset ja määräytyminen

Valtionavustus tulee käyttää järjestöjen 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan. Valtionavustusta myönnettäessä otetaan huomioon toiminnan laatu, laajuus ja tulokellisuus.

5 §

Valtionavustuslain soveltaminen

Tässä laissa tarkoitettuihin valtionavustuksiin sovelletaan muutoin valtionavustuslakia (688/2001).

6 §
Voimaantulo

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
200 .

Helsingissä 13 päivänä huhtikuuta 2007

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Opetusministeri *Antti Kalliomäki*